

Otec mi dal dokonce do rukou hůl
Příběh Anny Schmidtové, provdané Böhmové
Daniel Říčan

Je mnoho Moravských bratří a sester, kteří se zapsali do dějin národů, kterým obětavě sloužili. Je však i dlouhá řada těch skromnějších, kteří se zapsali jen „v nebesích“. Jak žila skromně, tak skromně napsala i svůj životopis, z něž se jen stěží dají vyčíst podrobnosti z jejího životního příběhu.¹

“Narodila jsem se 4. dubna r. 1725 v Suchdole na Moravě (správné datum je 23. dubna 1724)². Moji rodiče byli bratrského vyznání, dle svého poznání žili v bázni před Bohem [bohobojně] a mne a moje sourozence k tomuto také vedli. Již od svého dětství jsem měla starost o své spasení, ale nevěděla jsem, jak ho dosáhnout. Tato má starost se prohloubila především, když mi bylo 24 let a Spasitel pracoval mocně na mém srdci.

Text je chudý na informace, o této době plné dramatických událostí. Pokusme se jej tedy doplnit tím, že sáheme do jiných archivních pramenů a na jejím životě si můžeme přiblížit celkovou situaci průměrné rodiny na Kravařsku. Příjmení Schmied, přeloženo do českého jazyka, znamená Kovář a je jedno z nejobvyklejších. V Suchdole žilo asi 7 linií Schmidtů, někdy také Schmied, Schmiedt, Schmith. Že se Anna hlásila svým původem ke staré Jednotě bratrské z dob Komenského, patrně platilo pro některou linii „po přeslici“. Šlo o rod chudší, což je příčinou, že nelze vystopovat přímou linii směřující až do dob Komenského.³ Nejstarší nám známí Schmidtové byli pastýři, pacholci pracující u sedláků, ševci a až později chalupníci, případně i kováři. Mezi sedláky, nenajdeme Schmidta žádného. Rodiny v té době bývaly mnohočetné, smrt často navštěvovala domácnosti, takže sourozenci většinou pocházeli z různých manželství svých rodičů.

Anna byla nejstarší dcerou Mathäuse Schmidta z prvního manželství s Juditou Fiedler narozené 30. 9. 1708. Jediný vlastní bratr Johann 1726 - 70, v dospělosti zdědil po otci chalupu a postaral se o ostatní rodinné příslušníky, což bylo součástí tehdejšího sociálního systému. Anna osiřela ve třech letech a z dalšího manželství s Catharinou Seibert přibyly 3 děti Georg nar. 26. 9. 1728, Mathäus nar. 11. 6. 1733 a poslední Judith nar. 20. 10. 1735. Kolik dětí přivedly otcovy manželky do této rodiny nevíme. Otec Mathäus (Mathes) (16. 9. 1700 – 22. 5. 1783) byl patriarchou rodu a dožil se 83 let. Po třetí se oženil 13. 11. 1769 s Annou Gold, když mu táhlo na sedmdesátý rok. Tuto třetí matku Anna již pochopitelně nepoznala. Živil se řemeslem chudých - ševcovstvím, které se patrně v rodině dědilo. Do jeho 24 let jej nacházíme v matrikách jako nájemníka a až v r.1724 koupil chalupu čp. 124 v horní části obce. Žil tedy v sousedství největších heretiků a delikventů pronásledovaných pro náboženskou neposlušnost. Sousedství Zeisbergerů, Schneiderů, Schenků, Hansů, Fritschů a dalších, kteří většinou později ze vsi utekli do saského Herrnhutu, celou jeho rodinu patrně silně formovalo. V roce 1724, kdy Mathäus opatřil pro rodinu vlastní střechu nad hlavou, se pravděpodobně i zadlužil. V předcházejícím roce po odchodu Kristiana Davida ze Suchdolu a pod vlivem jeho laických, ale za to úderných kázání, došlo k velkému duchovnímu probuzení. Celou zimu 1723/1724 se suchdolané scházeli na různých místech v obci ke společné četbě Bible a k modlitbám. Oslovil je především Kristův novozákonní příběh a mohutné společenství, kde nacházeli naději pro svůj nelehký život. Zakázané shromažďování bylo prozrazeno na jaře 1724 a obec stíhalo jedno velké vyšetřování za druhým, končící čtvrtým v prosinci toho roku a vnesením tvrdých rozsudků. Inkviziční protokoly sepsané v Kuníně přináší svědectví o 256 trestech.⁴ Peněžní pokuty se pohybovaly v rozsahu 2 - 50 tolarů, což dosahuje ceny dobré chalupy. K tomu se přidávalo několik týdnů případně až 1 rok na pevnostních pracech v okovech, nebo několikátýdenní vězení. V domácnostech se v tom roce patrně hovořilo jen o těchto událostech. Ve

¹ Opis životopisu Anny Schmidt, poskytla E. Štěříková, je v něm však mnoho otazníků, protože hodně slov se dostalo do hřbetu silné knihy, do které je přivázán, proto jsou části životopisu málo srozumitelné.

² V 18. stol. velice zřídka lidé znali datum narození.

³ V matrikách Suchdolu-Zauchtel, chybí mnoho zápisů jednak z pohodlnosti faráře, ale také z důvodu, že křty se konaly tajně po způsobu evangelických předků. Rod Schmidtů je po stránce genealogické velice problematický a patrně bude ještě mnohokrát revidován. Jednotlivé rodiny nelze spolehlivě propojit.

⁴ Inkviziční protokoly, fond velkostatek Kunín, ZAO.

výčtu trestů nalezneme pětkrát příjmení Schmidt, s trestem 4 týdny vězení. Mezi nimi nějaký Mathes a jeden David, což by mohli být otec a děd Anny. Mezi vyslychanými je zaprotokolován výslech Davida Schmidta tohoto znění: *Co je Vám známo o tam přítomném křovním kazateli, u koho se ubytoval? Ubytoval se u Davida Schneidera, kde jsem jej viděl a dvakrát mu naslouchal. Kdo tam ještě byl? Paul Goldt Hansl Nitschmann a jinak se tam nacházely ještě nějaké osoby. Je Vám známo, kdo byl v Těšíně? David Schneider, Hansl Nitschmann tam měli být, jak jsem slyšel. Kdy bylo poslední setkání u Davida Schneidera? Asi před rokem se konalo setkání, o dnešku nic nevím. Máte jinak co říct? Ne, nemám vůbec co říct.* Předvolán byl ještě jednou a byla mu položena otázka: *U koho byla o tomto podzimu konána setkání? Před 5 týdny u Andrese Beyera měli být kunínští čeledíni.*⁵ Vyslýchání svorně vždy „mlžili“. Všichni jmenovaní v protokolech byli již ve vězení, nebo na cestě do Herrnhutu, takže jim nemohla výpověď uškodit. V následujících letech postupně tajně odcházela jedna rodina za druhou, časté byly i celé skupiny mládeže, jež nebyly poutány k domovu žádným majetkem.

Když bylo Anně 6 let, určitě byla přítomna otevření nové fary v Suchdole, obnovení farnosti zaniklé před třicetiletou válkou a instalaci nového faráře Gyrlicha, což mělo zabránit dalším emigracím. Došlo však jen ke zmírnění počtu emigrujících. V sedmnácti letech zažila příchod nepřátelského pruského vojska do Suchdolu, kde se na čas ubytovali.⁶ Místní obyvatelstvo bylo zajisté na rozpacích, zda je brát jako nepřátele, či osvoboditele. Císařovna Marie Terezie prohrála Slezsko a evangelická cizina se hranicí přiblížila až k Opavě, tak že se zvedla další emigrační vlna. Během ní odchází také 5 příslušníků různých rodů Schmidt a jako jedna z posledních emigrujících osob ze Suchdolu je Anna.⁷ Ve svém životopise se zmiňuje o této pro ni významné události takto: *„Spasitel pracoval intenzivně na mém srdci. Téměř ve stejnou dobu jsem se seznámila s rodinou Gebauerovou, od kterých jsem se dozvěděla o spasiteli a [bratrském] sboru a že chtějí z Moravy emigrovat. Hned jsem je poprosila, jestli by mě mohli vzít s sebou, a svěřila se se svými plány rodičům. Ti mi nechtěli v mých záměrech bránit, můj otec mi dal dokonce do rukou hůl a vydala jsem se s požehnáním svých rodičů na cestu 12. 12. 1749. Bylo nás devět a 10. ledna 1750 jsme došli šťastně do Gnadenfrei (dnešní Pilawa Górna).“*

Rodina Gebauerova byla přímými potomky starobratrské rodiny Martina Schneidera a Anna Schmidt se patrně starala o jejich děti, protože šlo o šestiletou Annu a jednorožní dvojčata Peter a David.

Celý svůj duchovní růst Anna popisuje včetně důležitých dat jen zkratkovitě: *„Ze začátku mi bylo trochu těžko. ... To mě vedlo k Spasiteli a prosila jsem jej, aby mne v mém srdci ujistil o spasení a o milostivém povolání k [bratrskému] sboru. On vyslyšel mé prosby, vstoupil do mého srdce a dal mi svůj pokoj. Krátce nato 4. 7. 1751 jsem byla přijata do sboru, z čehož si navždy uchovávám nezapomenutelný dojem. Pátého prosince stejného roku jsem se stala spoluúčastnicí přijímání těla Kristova a Kristovy krve k trvalému požehnání pro své srdce. V r. 1754 jsem přišla do Herrnhutu. Zde jsem pokračovala ve svém blaženém způsobu života. 12. ledna 1757 jsem se stala členkou modlitební společnosti a na tento den nikdy nezapomenu. V roce 1758 jsem byla k mému opětovnému zahanbení přijata do akolutie.⁸ Pobyt blaženého učedníka [Zinzendorfa] a jeho proslovy na synodách mi hodně daly.“*

Vlastní životopis je doplněn textem: *Dne 6. ledna 1761 byla spojena svazkem manželským s nynějším vdovcem Davidem Böhmem⁹ a zároveň dostala povolání odjet s ním na misi na ostrov Sv. Tomáše.“* Krátce po jejich sňatku se u ní objevila horečka spojená se silným kašlem. *“Protože pro ni byla ale cesta na Sv. Tomáš velmi důležitá, vydala se, nedbajíc své slabosti, spolu s dalšími k této cestě předurčenými bratřími a sestrami na cestu z Herrnhutu do Zeistu (v Holandsku), kam dorazila 24. [...¹⁰ 1762]. Poté, co si během cesty mnohé vytrpěla, musela zde okamžitě ulehnout. Ve své vleklé nemoci mnoho vytrpěla,.... Toužila z celého srdce po tom, aby našla svůj nový domov u Něj a toto přání jí bylo vyplněno dnes odpoledne v 37. roce jejího života“.* V heslech Jednoty bratrské toho dne čteme: *„Dny tvého utrpení jsou u konce...“.* Zemřela 28. srpna 1761, aniž by dorazila k zamýšlenému cíli. Její manžel David Böhm, odjel na Sv. Tomáš v dalekém Karibiku, kde brzy zemřel 8. 10. 1762.

Vraťme se k událostem na Kravařsku. Mathäus Schmidt přežil svou dceru o dvě desítky let a když byl vydán toleranční patent, putovala téměř celá vesnice do Kunínského zámku přihlásit se do Jednoty bratrské. Mezi nimi i rodina Mathese Schmidta. Rodinu však vedla třetí manželka Mathese Anna. Šla s

⁵ Inkviziční protokoly fond velkostatek Kunín ZAO.

⁶ Kronika evang. AV.– Opis těch spisů.

⁷ Mezi emigranty je také jiná Anna Schmidt 1709-1776, pravděpodobně teta Anny čp.124.

⁸ Neordinovaná služebnice církve.

⁹ David Böhm pocházel pravděpodobně z Kunína, dosud je neprobádanou postavou.

¹⁰ Měsíc nečitelný (ve vazbě).

ovdovělou snachou Annou a jejími třemi dětmi. Otec Mathäus pro nemohoucnost zůstal již doma. Rodina zůstala věrná odkazu předků.